

ПРО СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ «ДЕРЖАВА» І «ВЛАДА» У СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

JEL Classification: K 19
SECTION "LAW": Право.

Анотація. Політика держави тісно пов'язана з елементами, які логічно пов'язані один з одним. Це стосується понять «держава» і «влада» аналіз яких досить широко висвітлюється у різних галузях права. Соціально-трудові відносини як один із «інструментів» розвитку виробництва та економіки в цілому залишаються актуальними для подальших наукових пошуків. Підставами для цього є закріплення в Конституції України основ ринкової економіки, права людини і громадянина на приватну власність, а також обов'язок держави перед населенням країни щодо його належного соціального забезпечення та достатнього рівня добробуту.

Існуючі особливості сучасного регулювання політики, яку держава проводить використовуючи владні повноваження є одним із напрямів її діяльності у сфері праці.

Ключові слова: влада, держава, політика соціально-трудові відносини, соціальне забезпечення.

Annotation. One of the tasks of the Ukrainian state is to solve the problem of employment and employment of the population on the basis of realization of the right to work. The current content and direction of the state's activities involves guarantees of the protection of human rights and freedoms (Article 3 of the Constitution of Ukraine) with the use of powers of authority. The provision of these guarantees is one of the main responsibilities of the state, which seeks to become democratic,

legal and social for every citizen of Ukraine and society as a whole.

Determining the state as a social has a direct relation to employment of the population. For social state, which seeks to become Ukraine, should become a new type of formation as one of the main achievements the occupied person for which is characterized by economic activity, confidence in their professional abilities, the ability to make decisions independently related to the realization of the right to work, the rationality of behavior aimed at satisfying individual interests.

State policy is closely linked to elements that are logically related to each other. This applies to the concepts of "state" and "power", the analysis of which is widely discussed in various branches of law. Social-labor relations as one of the "tools" of the development of production and the economy as a whole remain relevant for further scientific research. The reasons for this are the consolidation in the Constitution of Ukraine of the foundations of a market economy, human rights and citizenship for private property, as well as the state's duty to the people of the country with regard to its proper social security and sufficient welfare.

Existing features of contemporary policy-making, which the state uses when exercising power, is one of the directions of its work in the field of labor.

Key words: power, state, politics, social and labor relations, social security.

Вступ

Держава та влада є одним із об'єктів, яким приділяють увагу дослідники.

Питання, що пов'язані з державою та її владними повноваженнями досліджували: В. Венедіктов, І. Жаровська, А. Романова, В. Савенко, Т. Семігіна, С. Сливка та ін.

Результати дослідження

Одним із завдань Української держави є вирішення проблеми зайнятості і працевлаштування населення на засадах реалізації права на працю.

Сучасний зміст і спрямованість діяльності держави передбачає гарантії захисту прав і свобод людини (ст. 3 Конституції України) з використанням владних її повноважень.

Забезпечення цих гарантій є одним із головних обов'язків держави, яка прагне стати демократичною, правовою і соціальною для кожного громадянина України і суспільства в цілому.

Саме в цьому як вважає В. В. Савенко визначається «правова цінність держави» [1, с. 112].

Для Української держави сучасного періоду властиві ознаки наявності яких дозволяє розглядати її в якості правової, соціальної та держави загального добробуту. Різні в певній мірі за змістом визначення держави в узагальненому вигляді вказують на те, що – це політично-юридична організація певної соціальної групи на певній території, яка характеризується власними цілями, поділена монополією законної влади впродовж певного історичного періоду [2, с. 45].

Загальнотеоретичні підходи у поясненні терміну «держава» базується на закріплених у ст.13 Конституції України положеннях про те, що «Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також їх посадових осіб в межах їх повноважень» (ст.19) [3].

Це означає, що трудова зайнятість населення не передбачає привілеїв чи обмежень за ознаками раси, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця, проживання, за мовними та ін. ознаками.

Під державою прийнято розуміти - «...організацію політичної влади, головний інститут політичної системи суспільства, який спрямовує і організовує за допомогою норм права спільну діяльність людей і соціальних груп, захищаю права та інтереси громадян» [4, с. 164]

Окремі визначення поняття «держава» мають положення про «забезпечення задоволення загально-соціальних потреб і здатність за допомогою права робити свої веління загальнообов'язковими» [5, с. 98]. Держава уособлює у собі політичну організацію суспільства, представляє інтереси певної сукупності людей, що проживають у межах певної території. Реалізація інтересів населення держави здійснюється за допомогою програм різноманітного спрямування та наперед продуманої діяльності [6, с. 560].

Одним із прикладів є Постанова Верховної Ради України «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо створення Міністерства України у справах ветеранів – центрального органу виконавчої влади для забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни». (Відомості Верховної Ради України 2018. -№ 14. – Ст. 82-83).

Сьогодні одним із основних завдань держави є створення чіткої державної стратегії подолання короткострокових і довгострокових наслідків військової агресії проти України, у тому числі системи соціального захисту ветеранів війни.

Серед ознак, що характеризують державу в якості правової і мають відношення до проблеми зайнятості населення можна виділити:

- 1) конституційне закріплення права людини на вільний і всебічний розвиток її особистості (ст. 23 Конституції України);
- 2) наявність законодавства, яке відповідає міжнародним стандартам в частині правового регулювання зайнятості і працевлаштування населення;
- 3) верховенство конституційних норм щодо інших законів і підзаконних актів, що прямо чи опосередковано регулюють відносини у сфері зайнятості населення;
- 4) чіткий розподіл владних повноважень органів публічної влади щодо реалізації обов'язків і відповідальності держави у сфері зайнятості населення;
- 5) пріоритет норм міжнародного права, що регулюють відносини у сфері зайнятості населення над національним законодавством, з метою дотримання світових стандартів;
- 6) високий рівень правосвідомості і правової культури населення та державних службовців у реалізації завдань зайнятості населення.

Визначення держави у якості соціальної має пряме відношення до зайнятості населення. Для соціальної держави, якою прагне стати Україна одним із основних досягнень повинна стати формування нового типу зайнятої особистості для якої властива економічна активність, впевненість у своїх професійних здібностях, здатність самостійно приймати рішення, що пов'язані з реалізацією права на працю, раціональність поведінки, спрямованої на задоволення індивідуальних інтересів.

Засобами реалізації таких соціальних можливостей зі сторони держави повинні стати:

- 1) всебічний розвиток інститутів громадянського суспільства, діяльність яких впливатиме на трудову зайнятість населення та його працевлаштування;
- 2) наявність з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних факторів, сприятливих економіко-фінансових умов для стабільного соціального забезпечення населення.

Використання державою існуючого арсеналу засобів для досягнення передбачених Програмою сталого розвитку України соціальних цілей в повній мірі залежить від соціальних функцій Української держави. До них слід віднести:

- 1) забезпечення політичної, економічної і соціальної стабільності українського суспільства на основі засад що передбачені Конституцією України;
- 2) справедливий перерозподіл загальнодержавних доходів між різними соціально-етнічними верствами населення, з використанням прогресивного оподаткування;
- 3) реалізація права на працю для кожної працездатної людини згідно її фахової освіти, практичного досвіду;
- 4) достатній рівень матеріального добробуту як для працюючих так і для малозабезпечених громадян;
- 5) захист населення України від негативного впливу недоліків, що мають місце в ринковій економіці, підприємницькій діяльності та в інших сферах суспільного життя;
- 6) дотримання державних соціальних стандартів, які за своїми розмірами можуть бути: мінімальними, середніми, раціональними. Загальний перелік є жорстко фіксованим.

До сучасних соціальних стандартів Української держави належать:

- 1) прожитковий мінімум, розмір якого залежить від доходів населення, віку громадян (діти віком до 6 років, від 6 до 18 років), осіб, які втратили працездатність та працездатних осіб;
- 2) чітко визначені розміри державних гарантій, що стосуються соціальної підтримки осіб похилого віку, інвалідів, дітей, які залишилися без опіки батьків, інші особи, що потребують соціального захисту;
- 3) соціальні стандарти у сфері житлово-комунального обслуговування;
- 4) соціальні стандарти у сфері охорони здоров'я і безпеки праці;
- 5) соціальні стандарти у сфері сучасної національної інфраструктури (транспорт, зв'язок та ін..);
- 6) соціальні стандарти у сфері освіти, культури, спорту;
- 7) соціальні стандарти у сфері побутового обслуговування, торгівлі, громадського харчування та інше.

Далеко не повний перелік цілей, завдань, ознак, функцій характеризують Українську державу, як один із головних інститутів українського суспільства завдячуючи якому за словами А. С. Романової на перший план виходить «людський вимір», тобто та якість життя людини, яку забезпечує держава [7, с. 180]

Реалізація державою своєї політичної волі народу неможлива без влади. Владний характер існування держави свідчить про те, що «держава здатна переступити і через чийсь приватні інтереси, і через окрему людину» [7, с. 228].

Термін «влада» має декілька визначень, які вказують на «Право керувати державою» [6, с. 98] за допомогою органів держави та посадових осіб, що мають передбачені законом повноваження. В значній мірі влада проявляється у особливих вольових соціальних відносин [2, с. 33] реалізація яких від імені держави забезпечує цілісність і безпеку суспільства, здійснює курівництво ним насамперед в інтересах цієї його частини для задоволення загально соціальних потреб [4, с. 165] населення як зайнятого у сфері праці так і незайнятого з тих чи інших причин.

Влада держави в частині реалізації завдань політики зайнятості населення та працевлаштування за допомогою передбачених нормами права способів і дозволів, залучає і використовує владні ресурси для забезпечення відносин між суб'єктами у сфері праці. Політичний зміст державної влади у сфері зайнятості населення має:

- 1) загальнообов'язковий характер для реалізації права на зайнятість населення України та забезпечення його органами державної влади управління;
- 2) безособовий характер, сутність якого полягає у наданні можливості населенню реалізувати право на зайнятість;
- 3) право за наявності особливих чи надзвичайних умов застосовувати примусову зайнятість населення у повному або частковому об'ємі для ліквідації негативних наслідків природного і техногенного змісту;
- 4) наявні ресурси економічного, соціального, культурного, інформаційного змісту за допомогою яких реалізуються цілі і завдання держави у сфері зайнятості населення.

Висновки

Узагальнюючи розгляд сутності понять «держава» і «влада» у сфері соціально-трудових відносин доцільно запропонувати наступні висновки:

- 1) визначення понять «держава» і «влада» та їх вплив на Державну політику України у сфері соціально-трудових відносин є комплексним за своїм змістом і призначенням. Політика і влада притаманна

державі, яка використовує ці інструменти для реалізації завдань в інтересах країни, населення, інтересів конкретної особи, суспільного виробництва та соціального забезпечення всіх категорій населення;

2) наявність поглибленого аналізу вказаних понять сприяє забезпеченню і реалізації соціально-трудових відносин, від ефективності яких залежить активного економічного населення так і неактивного економічного населення.

Список використаних джерел

1. Савенко В. В. *Закон у структурі правової реальності: монографія* / В. В. Савенко. – Тернопіль: Астон, 2015. – 460 с.
2. Семігіна Т. В. *Словник із соціальної політики*. – К.: Вид. Дім «Києво-Могилянської академії», 2005. - 253 с.
3. *Конституція України : чинне законодавство станом на 10 серпня 2015 р. : Офіц. текст*. – К.: Алерта, 2015. – 80 с.
4. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка – 2-ге вид. перероб. і допов. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2012. – 1020 с.
5. *Соціологічна енциклопедія* / Укладач В. Г. Городяненко. – К.: Академвидав., 2008. – 456 с.
6. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / укл. О. Ярошенко – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. – 864 с.
7. Романова А. С. *Буття людини у природно-правовому просторі: монографія* / А. С. Романова. – Львів: Літапрес, 2015. - 444 с.